

Vilma Vrtačnik Merčun

Raziskovalni projekti OŠ Rodica s področja slamnikarske dediščine

Kot mentorica vodim in spremljam učence – mlade raziskovalce na Osnovni šoli Rodica že skoraj 15 let. V okviru Gibanja znanost mladini Zveze za tehnično kulturo Slovenije so mladi raziskovalci naše šole v tem času izdelali več kot sto raziskovalnih nalog, od teh 86 s področja družboslovja. Pri raziskovanju so se večkrat srečali s slamnikarstvom, npr. pri raziskovanju izseljevanja domačinov v Ameriko in analizi mengeške župnijske kronike, osrednja tema pa je slamnikarstvo postalo v času nastajanja Slamnikarskega muzeja (2011/2012). Do sedaj so izdelali osem raziskovalnih nalog s tega področja; petim se je uspelo uvrstiti na državno tekmovanje in dve od teh sta prejeli najvišje - zlato državno priznanje mladih raziskovalcev. Vendar pa zgolj priznanja ne povedo veliko, saj so bile vse naloge izdelane zelo natančno in prinašajo zanimive ugotovitve.

Preglednica: Raziskovalne naloge učencev OŠ Rodica s področja slamnikarstva

Šolsko leto	Mladi raziskovalci	Naslov raziskovalne naloge
2011/2012	Nika Grošelj, Lara Tekavc, 9. raz.	<i>Poslovanje domžalske slamnikarske tovarne Lakost v letih 1932–1935</i>
2011/2012	Teja Šabec Tajda Klopčič, 8. raz.	<i>Kitarsko društvo Domžale in odkupovanje kit v obdobju 1911–1913</i>
2013/2014	Jan Žabkar, Luka Žabkar, 7. raz.	<i>Prodaja slamnikov Karla Koširja iz Domžal v letih 1929–1932</i>
2013/2014	Maša Bahovec, Tajda Jeras, 2. letnik Gimnazije (SKK)*	<i>Korespondenca slamnikarja Karla Koširja (1936–1943)</i>
2013/2014	Ajda Sokler, 3. letnik Gimnazije (SKK)*	<i>Računi slamnikarske delavnice Karla Koširja (1934–1943)</i>
2013/2014	Neža Leben, Patricija Tome, 2. letnik Gimnazije (SKK)*	<i>Slamnikarstvo skozi oči delavcev, Pogovori z nekdanjimi slamnikarji</i>
2015/2016	Eva Zarja Hrovat, 7., Ana Renko, 9. raz.	<i>Slamnikarska rodbina Jančigaj-Ravnikar, Življenje slamnikarjev Andreja Jančigaja in Matije Ravnikarja</i>
2016/2017	Liza Oberwalder Zupanc, Klemen Justin, 9. raz.	<i>Knjiga vzorcev kit iz slamnikarske tovarne bratov Oberwalder iz leta 1912</i>

* V okviru projekta Šole za ravnatelje z naslovom *Socialni in kulturni kapital (v nadaljevanju SKK)* smo sodelovali z Gimnazijo na Srednji šoli Domžale.

Vse raziskovalne naloge so dostopne na spletnih straneh v domoznanski zbirki Knjižnice Domžale na naslednji povezavi: <http://www.knjiznica-domzale.si/oddelki/domoznanska-zbirka/raziskovalne-in-seminarske-naloge.aspx>.

Za raziskovalne naloge s področja slamnikarstva smo obdelali naslednje pisne vire:

- Poslovodska knjiga Združene tovarne slamnikov in klobukov LAKOST, predhodnice tovarne Univerzale v Domžalah, ki vsebuje 64 zapisnikov poslovodskih sej od

septembra 1932 do oktobra 1935. Hrani jo Slamnikarski muzej Domžale. Mladi raziskovalki sta med drugim ugotovili, da je ime LAKOST verjetno kratica, ki pomeni začetnice priimkov poslovođij: (LA) Ladstätter , (K) Kurzthaler. (O) Oberwalder in (ST) Stemberger.

- Kítarska knjiga z zneski odkupljenih kit od marca 1911 do decembra 1913, ki jo prav tako hranijo v Slamnikarskem muzeju Domžale.
- Zapuščina slamnikarja Karla Koširja iz Stoba (trije zvezki korespondence iz obdobja 1936–1943 in 12 knjig računov iz obdobja 1929–1943), ki jo tudi hrani Slamnikarski muzej Domžale.
- Knjiga vzorcev kit slamnikarske tovarne bratov Oberwalder iz leta 1912, ki jo hrani družina Zupanc Oberwalder.

Poleg tega so se mladi raziskovalci pogovorili s številnimi domačini – informatorji, ki so vedeli še veliko povedati o nekdanji slamnikarski dejavnosti. Nekaj njihovih izjav si lahko ogledamo v videu, posnetem v okviru projekta SKK z naslovom *Slamnikarska dediščina kot socialni in kulturni kapital mladih* in je dostopen na spletnem naslovu <https://www.youtube.com/watch?v=tKVqyiEvc-Y>.

Slika: Liza Oberwalder Zupanc in Klemen Justin s knjigo vzorcev kit iz leta 1912, ki je pripadala slamnikarski tovarni bratov Oberwalder.

Liza Oberwalder Zupanc in Klemen Justin na simpoziju predstavljata ugotovitve svoje letošnje raziskovalne naloge o vzorcih kit iz slamnikarske tovarne bratov Oberwalder. V nadaljevanju navajamo del povzetka njune raziskave: »*Knjiga vzorcev kit je dragocena kulturna dediščina, saj vsebuje 742 vzorcev kit čudovitih vzorcev, ki jih danes ne znamo več plesti. Največ vzorcev*

je japonskih (36 %) in italijanskih (16 %), 7 % je kranjskih kit, 4 % švicarskih in 3 % kitajskih. Za dobro tretjino vzorcev poreklo kit ni navedeno. Najožja kita je široka 2 mm, najširša pa 5 cm. Na splošno ugotavljava, da je večina vzorcev iz pšenične slame, uporabljeni pa so tudi drugi materiali, kot je bast ali oblanci, ličkanje, vrvice, konjska žima, svila in drugi. Nekaj vzorcev je pletenih v tri trakove (predvsem bast) ali štiri slamice (sak kite), večina pa je pletenih iz pet in več slamic. V knjigi so tudi vzorci, pri katerih so slamice razvrščene in povezane na drugačne načine, ponekod so tudi prešite s šivi, ki pa so bili verjetno narejeni strojno.«